

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Lemgoviae, 1714

Reverendissimo & Illustrissimo Principi Theodoro, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-8040

Reverendissimo & Illustrissimo

**PRINCIPI
THEODORO,**

Præfuli vigilantissimo, Domino clementissimo,
Vindici fortissimo, Instauratori munificentissimo,
Pio, Felici, Pacifico,

PATRI PATRIÆ,

*Diæcesis Paderbornensis per annos triginta & quod
excurrit sapientissime gubernata, bonisque
omnibus cumulata*

L. B. M. GRATIAS AGIT.

CARE PATER PATRIÆ (sit enim fas nomi-
ne vero
Sive tuum studium sive vocare meum)
Jam dudum, Oceano meritorum merfa tuo-
rum,

Et tam multimodis facta beata bonis,
Gestio conceptis testari gaudia verbis,
Quæ memori pridem condita mente gero,
Utque pio meritas promam Tibi pectore grates,
Ingenii totos explicuisse sinus:
Postera ne sæclis olim labentibus atas
Arguat ingrati criminis esse ream.
Sed simul ac dictura oculos attollere cœpi,
Casta verecundus purpurat ora rubor.
Mens hebet, ars hæret, refugit vox, ora gelantur,
Vineta repentino frigore lingua stupet.

Qua-

Qualis in angustiis luctans siphonibus humor
 Festinando suum sæpe moratur iter,
 Fervet in obstructis lymphæ vis incita venis,
 Egressumque sibi, dum petit, ipsa negat.
 Perque arctas magno nitens molimine fauces,
 Unda sibi ipsa moram, non patiendo, facit.
 Sic mihi densa seges, sic torrens undique laudum
 Angustum vocis copia claudit iter.

Nam quæ prima sequar tantarum exordia rerum?
 Quod mihi principium, quis mihi finis erit?

*Orthodoxa
 Religio in
 integrum
 restituta.*

Anne quod errorum spissis erepta tenebris
RELLIGIO victrix tollit ad astra caput?
 Religio liquidis quæ cœli è fontibus hausta,
 Sidera non dubia ducit ad alta via.

Lingua mihi in tonuit **MAGNI** quam ferrea **KARLI**,
 Dum pia pro **CHRISTI** numine bella gerit,
 Indomitosque sacris compellit Saxones armis
 Barbara cœlesti subdere colla iugo.

Quam mihi inhumana profugus feritate **Quiritum**
 Tertius, elingui tradidit ore, **LEO**.

Hæresis at dudum Stygiis prorupta cavernis
 Impia in adversum sumpserat arma **DEUM**.

*Misera ven-
 rum facies
 cum ad gu-
 bernacula
 Princeps
 vocaretur.*

Monstrum horrendum, informe, cui **IGNORANTIA** mater,

Et **FASTUS** Pater est, **SEDITIONE** Soror,

LIBERTAS nutrix, **Rixæ** comitantur euntem,

JURGIAQUE evulsis sanguinolenta comis:

Illius armigeri **FRAUDES**, **MENDACIA**, **TECHNÆ**,

Et sacris inhians fœda **RAPINA** bonis.

His illa auxiliis, illa succincta phalange

Ausa erat æterno bella movere **DEO**.

Hinc fera barbaries, ruptisque licentia frenis

Fas omne in vita miscueratque nefas.

Plebs miseranda sui Pastoris prodita fraude,

Errabat sævis obvia præda lupis.

Nec soliti templis indicebantur honores,

Festaque desierant rite vetusta coli.

Cal-

Calcabat sanctas victrix audacia leges,
 Jura dabat cæcus pro ratione furor.
 Verum ubi Te votis hominum expugnata piorum,
 Admorunt Sacræ fata benigna MITRÆ,
 Cana FIDES rediit, rediit PIETASQUE, PUDORQUE,
 Et malè neglectis debita cura sacris,
 Ornatus templis, dignatio reddita Mystis,
 Moribus integritas, Legibus obsequium.
 Ad sua palantes revocatæ signa KALENDÆ,
 Certior ut sacrum curreret annus iter,
 Impia Libertas rigidis compressa lupatis,
 Præmia fas, dirum est pœna secuta nefas.
 Ferrea inaurefcens studiis melioribus ætas
 Falcigeri retulit tempora prisca senis.
 Atque, ut ubi rosei tenerum jubar exferit oris,
 Et sola lucifluo terrea fonte rigat,
 Humida decedunt venienti nubila Phœbo,
 Complicat & furvos nox in amœna sinus.
 Monstraque per cæcas impune vagata tenebras
 Cogit in affuetos lux rediviva specus:
 Haud aliter simul ac Tu Religionis avitæ
 Ætheream celsa promissis ab arce facem,
 Concita diffugiunt bipedum portenta luporum,
 Sive tuo gladio territa, sive pedo.
 Hic se præcipiti deturbat ab aggere saltu,
 Et pavidus, nullo terga premente, fugit.
 Ille parum pedibus tanto in discrimine fidens,
 Lassa per obstantes brachia jactat aquas.
 Thesea magnanimum plenis veneratur acerris
 Attica probroso libera terra iugo,
 Qui Labyrinthæos ausus penetrare recessus
 Semiverum forti perculit ense bovem.
 Ast ego, funestis, te Vindice, libera Monstris
 Ægiden veneror Te THEODORE meum,
 Te primum rabiem caulis arcente lupinam
 Desiit innocui carnificina gregis.

Prætorum
 dogmatum
 satores jussu
 facescere.

r

Tu

Tu sparsos artus laceri conquiris ovilis,
 Tu per tesqua vagas devia cogis oves.
 Pascua Tu monstras riguis lætissima lymphis,
 Hic ubi perpetuo gramine vernat humus.
 Tu rapidos æstus viridi defendis in umbra
 Torrida siderei dum furit ira canis.
 Tu mala Pœoniis cohibes contagia succis,
 Saucia Tu medicâ corpora mergis aquâ.
 Nec pudor est agram manibus tractasse bidentem,
 Nec collum fessæ supposuisse pudor.
 Nempe ille ante oculos Pastor TIBI semper oberrat,
 Qui propriâ caras carne saginat oves.
 Illa TIBI vacuum crebro vox personat aurem
 Et nunquam oblito labitur ex animo:
 Si quis amor nostri memori tibi pectore flagrat,
 Hunc pascendo meos exere Petre greges.
 Ergo dum stabili fundata Ecclesia rupe
 Ridebit Stygias non labefacta minas,
 Dum CHRISTI assertus Numen venerabitur Orbis,
 Dum quis erit veræ religionis honos.
 Hæreseon hostem, Fidei, THEODORE, Patronum
 Te canet æternâ posthuma fama tubâ.
 Hæc tua inoccidua florebit gloria laude
 Clara futura solo, clara futura polo.
 Longævamne canam per terna decennia PACEM,
 Copia quam cornu divite larga beat?
 Haud procul hinc ferro Mavors bacchatur & igni:
 Nulla mihi somnos classica pulsa fugant.
 Squalent finitimi fœdis populatibus agri:
 Me tamen in dulci Pax fovet alma sinu.
 Flava Ceres fortes cogens ad signa colonos
 Militiâ ferrum distinet omne sua.
 Densa per incanas cædes grassatur aristas,
 Prataque gramineâ florida strage natant.
 Casside in emerita molitur aranea casses,
 Frugiferam placidus vulnerat ensis humum.

Splend.

Pax & pu-
 blica tran-
 quillitas
 omni ope
 conservata.

Splendent attriti glebâ fridente ligones,
Martiaque in tenebris exedit arma situs,
Neve quies ullo violetur publica motu,
JUSTITIA exerto pervigil ense caver.
Latrones procul hinc, procul hinc vos tollite fures,
Et quisquis rapto vivere dulce putat.
Nil vobis, moneo, THEODORO Principe, tuti est:
In vos mansuetas non habet ille manus.
Ille mei ad clypeum qui Principis excubat ensis,
Sontibus exitio est, præsidioque probis.
Nec vos vel precibus, pretio vel fide, culpam
Strenua non tardo, mox pede pœna premet.
Hoc vetera, hoc vobis monumenta recentia narrant,
Quæ passim medio plurima rure patent,
Pendula ab arboribus radiisque implexa rotarum,
Debita carnivoris corpora vulturibus.
At si quis tardas monitis adverterit aures,
Sentiet illa suo vera fuisse malo.
Testis BECA NOVA est, tuus est BENHUSIA testis,
Nunc quoque prædonum sanguine pinguis ager,
Cum grassatorum florentes ære catervas
Lux improvisæ dedit una neci.
Ipse adeo è cælo sumptis Vincentius armis,
Tam pia præsentis prælia jovit ope,
Ille & limphatos egit terroribus hostes,
Et rexit nostrâ spicula missa manu.
Mutant fata vices, & amico Numine, præda,
Qui prædaturus venerat, ipse fuit.
Plurima victrici sternuntur corpora ferro.
Plurima Justitiæ victima cæsa litat.
Impia pullati duxerunt funera corvi,
Et saturi lessum concinuere canes.
Nunc quoque transversim cerealibus obvia fulcis
Sæpius agricolas ossa morantur equos.
Inde tibi, PRINCEPS, plaudunt Urbesque Viæque
Ruraque, quòd sævo cuncta timore vacent.

*Justitia pa-
cis publica
inexorabilis
Vindex.*

*Pœna de tur-
batoribus pu-
blica tran-
quillitatis
sumpta.*

*Anno 1607.
in S. Vin-
centii prædo-
num copie
casæ ad vi-
cum Bens
hausen.*

TE canit intrepidâ nocturnus voce Viator,
 Obscurum tuto cum pede carpit iter.
 Te recinens patula pastor resupinus in umbra,
 Securas longo carmine mulcet oves;
 Te canit in molli projectus gramine messor
 Ad vitreas Paderæ lenefluentis aquas.
 Ergo iterum pacis PAX aurea suscitât artes,
 Et redit ad solitos musica turba choros.
 Ergo iterum, Phœbo restim ducente, Camœnæ
 Ad numerum saliunt, ad numerumque cantunt.
 Westphala Pierias pubes operatur ad aras,
 Et litat, Aonio vota probante DEO.
 Quæ modò singultim parco lacrymaverat imbri,
 Nunc fremit immenso Castalis unda lacu.
 Tu, PRINCEPS, Cyrrhæ longæva silentia rumpis,
 Ne seneant tacito squalida plectra situ.
 Invia tu nobis Heliconis tesqua recludis,
 Culmina tu facilem sternis ad alta gradum.
 Tu pridem exulibus, Mœcenas optime, Musis
 Principe magnificam condis in urbe domum.
 Tu primum SOPHICO palmam proponis AGONI
 Cingat ut emeritum laurea ferta caput.
 Per te, quo stimulet Virtutis amantia corda,
 Nobilis ingenium gloria calcar habet.
 Tu vastum ingenii aperis felicibus æquor,
 Tota ubi dent placidis vela ferenda Notis.
 Per TE Naturæ cæcos tentare recessus,
 Et licet ignaras lucis inire vias.
 Quænam cælestes æternæ regula cursus,
 An supera assiduo templa canore sonent.
 An vaga nocturnis discurrant astra choreis,
 An sistant moto sidera fixa polo,
 Quam variæ cæli cingant præcordia zonæ,
 Et sua quo ventos ubere mater alat.
 Annæ Cyteinis pudeat Cynthia rhombis,
 Queisve sui maculis inquinet oris ebur.

Bonarum ar-
 tium studia
 excitata.

Gymnasium
 exadifica-
 tum.

Gradus &
 honores Aca-
 demici.

Philosophicæ
 Mathematicæ
 etque disci-
 plinæ, ad hu-
 maniores ar-
 tes adiuncta.

Cur falsos pelagus fluctus, cur flumina dulces,
 Perpetuas fontes ejaculentur aquas.
 Aut quis, ne infestis terras superobruat undis,
 Temperet undosi cæcula fræna maris.
 Cur gravis excussis immugiat ignibus æther,
 Miltave cum liquido sanguine saxa pluat.
 Aut quæ perpetuent Ætnæas pabula flammæ,
 Quidve flagrans rutilo crine cometa vehat.
 Quid quòd & arcana penetrabilia theologiæ
 Auspiciis, Princeps, sunt referata tuis?
 Quid quòd Westphalicas duce te remeavit in oras
 Sancta Palæstino cognita lingua Syro?
 Et sacra divinis intexta oracula libris
 Dulcius ex ipso promere fonte licet?
 Quid memorem cellis spectandas turribus **ARCES**,
 Et tantum Domino tecta minora suo?
 Ornamenta olim pacis, munimina belli,
 Sumptibus ad cælum surgere iussa tuis?
 Hinc **NOVA** deteriso veteris squalore senectæ
 Jamque suo demum nomine digna **DOMUS**,
 Regalem tectis immanibus explicat aulam
 Laxaque formosis atria porticibus.
 Quas circum, virides ventis crispantibus undas
 Plaudit lascivis squamea turba choris.
 Flora favet, favet attiguis Pomona viretis,
 Certatimque suas utraque promit opes.
 Utraque certatim vernantes divitat hortos,
 Floribus illa suis, fructibus ista suis.
 Inde **WEVELSBERGI** solido domus ardua saxo
 Nubila sublimi culmine celsa ferit.
 Hæc olim à priscis (famæ si credimus) Hunnis
 Post varios Dominum tæ sibi legit heros.
 Nunc tæ digna domus, sed erant magalia nuper
 Pene ruinoso semisepulta situ.
 Circum Chaoniæ texunt umbracula quercus,
 Sylvaque vicinas occulit alta feras.

Theologia & Lingua Hebræa.

Diaecesis sumptuosus edificii & operibus communita & ornata.

Newhaus Arx adificata, horti non amant minus quam frugifera concinnata.

Wevelsberg Arx magnifice constructa.

Cur

Quasque sub hospitii celat frondentibus arbos,
 Plurima lascivo guttere vernat avis.
 Nam quid Collegi sacras venerabilis ædes*
 Templaque sublimi conspicienda tholo?
 Quæque statas numeris edis vocalibus horas
 Niliacas TURRIS vincere digna Pharos?
 Tecta quid augusti memorem visenda Lycæi, †
 Et PATRIÆ, & vero tecta dicata DEO?
 Hanc divina sibi legit Sapientia sedem,
 Incolit hos virtus Relligioque lares;
 Hic Sophici crebrâ celebrantur gymnade ludi,
 Doctaque quæ nullo bella cruore madent.
 Hic agiles poliunt ad bella forensia linguas,
 Hic salit à volucris fons pede factus equi,
 Illic facundi splendent Demostthenis arma,
 Suadaque germano Cecropis ore sonat.
 Hic juvenum ingenuas animi formantur ad artes,
 Hic facilis discit prima elementa puer:
 Quamque olim Patriæ præstantibus approbet actis,
 Virtutem à teneris combibit unguiculis.
 Hic TUA Palladii superastans limina templi*
 A Polycletæa spirat imago manu.
 Principe digna sacri majestas eminent oris,
 Ambit honoratas aurea mitra comas,
 Flexile Sarranum marmor rugatur in ostrum,
 Et trabea ex humero pendula utroque fluit.
 Quæque tibi vivo est, eadem quoque marmore sculptum
 Pascendi sequitur sedula cura gregis.
 Nam manus una pedum præfert, manus altera librum,
 Ut regat illa pedo, quos docet ista libro.
 Illam post multos aliquis venerabitur annos,
 Verbaque non ficcis proferet ista genis:
 Furstenbergiacâ, THEODORUS origine, Princeps,
 (Namque illum memini cernere) talis erat,
 Talis erat, neque multum à vivo abludit imago,
 Eheu quod fas sit dicere, talis erat!

Mente

* Collegium
 Societatis Je-
 su a funda-
 mentis exci-
 tatum, Tem-
 plum instau-
 rum, & vi-
 sendis operi-
 bus ornatum.
 † Edificium
 Academicum
 in suas exci-
 dyas apte
 descriptum.

* Statua
 Principis in
 Scholarum
 vestibulo ejus
 in bonas lit-
 teras volun-
 tatis monu-
 mentum.

Mente sagax, vultu facilis, cultuque modestus,
 Manabat comi multus ab ore lepos.
 Tum quoque, cum seris natura fatisceret annis,
 Temporis antiqui gesta referre memor.
 Pacis amans, rectique tenax, nec prodigus æris,
 Et tamen in Patriæ commoda largus erat.
 Oderat immodicos fastus, sed & oderat astus,
 Non affectatæ simplicitatis amans.
 Moribus antiquis, cultor Pietatis avitæ,
 Certus in antiqua Relligione mori.
 Non fuit impositis populo gravis ille tributis,
 Aula sed infletas sobria parsit opes.
 Non sibi sed Patriæ genitum se credidit esse,
 Communemque suis civibus esse Patrem.
 Nunc cælum colis, ô cælo dignissime Princeps,
 Aspectu fruëris nunc propiore DEI.
 Cunctaque Lunai varium subjecta sub axem,
 Despectas oculis inferiora tuis.
 Virtuti imperium si par tibi fata dedissent,
 Tot meritis Orbis vix satis unus erat.
 Virtuti si par ævum tibi fata dedissent,
 Sæcula tot meritis vix satis ulla forent.
 Sed nos indigni qui te fruëremur eramus,
 O semper magnis Livor inique viris!
 Sic, nisi quæ serò nobis erepta dolemus
 Nos bona, fatali nostra stupore latent.
 At tua nunc pennis peragrat victricibus orbem
 Gloria non ullo præmoritura die.
 Et si quem vivo Livor suberaxit iniquus
 Post obitum duplici sænore crescit honos.
 Donec fidereis gemmascet floribus æther
 Et peragent solitas noxque diesque vices,
 Dum mare consuetis repetent anfractibus amnes
 Et dubio venti prælia marte gerent.
 PASTORIS THEODORE BONI, PATRIÆQUE PARENTIS,
 A gratia titulum posteritate feres.

Ingenium
 & mores
 Principis.

Hæc

Hæc & plura tuæ spectator imaginis olim
 Non tacito, Princeps, verba dolore dabit.
 Quo feror? unde abii? quæ me via? quove reducet?
 Quo ruis in vasto cymba minuta salo?
 Ante pererrato lucis pater aureus orbe
 Frena fatigatis ignea demet equis,
 Singula quàm memori liceat destringere versu
 Condita vel sumptu, vel reparata tuo.
 Tu me marmoream quondam THEODORE relinques,
 Testea quæ mihi cum præficeris eram.
 Aurea tu magni revehis mihi tempora * Karli,
 Cæsaris Henrici tu benefacta refers.
 In te Meinwerce pietas operosa revixit,
 Tu verum Imadi Præfulis instar habes.
 Ergo quod Henrico, Meinwerco, Karolo, Imado,
 Debeo promeritis hoc THEODORE tuis.

* Karol. M.
 fund, S. Hen
 ricus benef.
 primarius,
 Meinwerce
 & Imadus
 laudatissimi
 Præfulis Ec-
 clesie Pader-
 bornensis.

INDEX